

Hennes förslag skall bli staty i Haparanda-Torneå

Anna Jäämeri Ruusu vuori, Helsingfors, kallade sitt bidrag till pristävlingen om minnesmärke i Haparanda för "Ero" ("Avsked").

Det vann juryns enhälliga gillande, så nu planeras för en staty vid gränsen i Haparanda-Torneå.

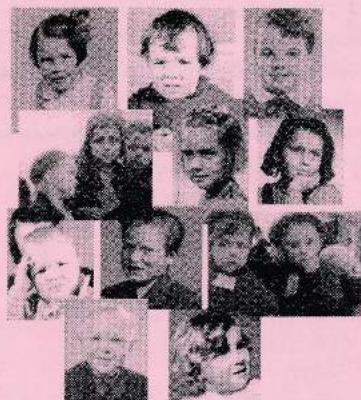
Anna var två år när hon fördes till Sverige som krigsbarn. Hon kände inte igen sin mormor utan var övertygad om att hon blev bortrövad!

Anna Jäämeri Ruusu vuori med sitt vinnande förslag.

Sidan 7

Riksförbundet Finska Krigsbarn
Krigsbarns erinran
Snäll, lydig och tacksam

Senkl (Orinuaft, Antipora) bred

SinOA

Nu är antologin äntligen tryckt

Den antologi som Riksförbundet i flera år samlat material till är äntligen tryckt.

Bokens titel är "Krigsbarns erinran".

Förutom autentiska och så vitt vi kunnat bedöma självupplevda berättelser innehåller boken också bland annat en historik om Fin-

lands situation under andra världskriget. Den ger en bra bakgrund till krigsbarnstransporterna och bidrar till en bättre förståelse av verksamheten.

Köp den!

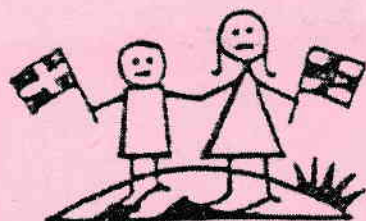
Läs den!

Läs om den!

Sidorna 4-5

Avgiften sänkt – en halv seger!

Sidan 6

Riksförbundet
Finska krigsbarn

Från redaktionen

Årets första nummer av vår tidning har ett mycket varierat innehåll.

Här finns "nyheter" som redan känns gamla. Redan före jul meddelade Finlands inrikesminister att avgiften för att återfå finskt medborgarskap sänks för krigsbarnen.

Vinnaren av pristävlingen för Haparanda-minnesmärket har också varit känd en tid. Kanske inte hennes "story".

En "nyhet" som inte tidigare publicerats är egentligen en dementi av en gammal nyhet. Men det känns viktigt att kunna vederlägga den spridda uppgiften att Sverige tog emot 500 spanska krigsbarn under inbördeskriget i Spanien 1937. Barnen kom aldrig till Sverige.

Vår antologi "Krigsbarns erinran" presenterades för nästan en månad sedan!

Titeln behöver kanske en förklaring. Den anspelar på den gamla soldatoden "krigsmans erinran" som bl a ålade soldaten att "frukta gud" och "vara konungen huld och trogen". Vi krigsbarn skulle vara "snälla, lydiga och tack-samma". Dessutom är det krigsbarn som erinrar sig...

* * *

Om innehållet är omväxlande så är det ett och samma författarnamn som dyker upp på nästan varje sida. Det är inte bra. Därför efterlyser vi **fler bidrag** från medlemmarna!

* * *

Efter beskedet om avgiftssänkningen meddelade jag mina syskon att jag blir finsk medborgare igen.

Jag fick gratulationer och följande meddelande:

Synnyit suomalaisena, kasvoit suomalaisena, vaikkakin Ruotsissa. Tervetuloa takaisin Suomen kansalaiseksi.

(Du föddes som finländare, du växte upp som finländare, men i Sverige. Välkommen åter som finsk medborgare!)

Tänk om jag fått ett sådant meddelande från de finländska myndigheterna!

Alla krigsbarn känner inte samma behov av att återfå sitt gamla medborgarskap – de tycker kanske att det är bra som det är. Självklart respekterar jag deras åsikt, och lika självklart väntar jag att de skall respektera min inställning.

Kai Rosnell, chefredaktör

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i mars 2004.

I detta nummer:

Från redaktionen	sid 2
Ordföranden har ordet	3
Om antologin	4
Livsberättelser från Norr	4
"Krigsbarns erinran", recension	5
Avgiften sänktes	6
Riksarkivet fick deposition	6
Forskningscentrum får bidrag	6
Seppo Karonen hade tur	8-9
Karelen-resor	9
Inga spanska krigsbarn i Sverige	10
Nya böcker	11
Ny dokumentärfilm	12
Debatt om filmen Sotalapset	13
Anmäl till Riksmötet	14
På gång i lokalföreningarna, RFK-info	15
Prinsessan Christina till Jyväskylä	16
"Mitt finska fosterbarn"	16

I nästa nummer:

Allt om riksmötet
Nya böcker.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i slutet av maj, deadline 20 maj. Därefter början av september och början av december.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 80:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 10 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Leila Ulvemo, ansvarig utgivare. Lilla Köpmang. 4, 572 30 Oskarshamn. Tel 0491-77403 E-post:

leila@ulvemo.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout). Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@home.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr. 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187. E-post:

gui.sture@bredband.net

Jorma Enochsson, Vitsippev. 16, 243 39 Höör. Tel 0413-25827. E-post: enochsson@hem.utfors.se

Vieno Mårtensson, Porfyrv. 20, 542 31 Mariestad. Tel 0501-10790. E-post:

tordmartensson@hotmail.com

— Ordföranden har ordet: —

Oskarshamn i mars 2004.

Krigsbarnsvänner!

Nu är vi inne i ett för oss händelserikt år.

Seminarier på Finlands Ambassad närmar sig. 120 medlemmar har anmält sitt intresse att delta på seminariet. Fantastiskt. Det är oerhört glädjande att **omsorgsminister Liisa Hyssälä** deltar. Jag tolkar det som om Finlands regering inser att förflyttningen av 70 000 barn till Sverige under andra världskriget var och är en viktig del av Finlands historia.

Finska krigsbarn har den senaste tiden syns i **media** på olika sätt och det känns som om även vi som bor i Sverige uppmärksammas allt oftare. T.ex. Erja Dammerts dokumentär på bio i Finland och den förkortade versionen på svensk TV.

Självklart har vi bjudit in både svensk och finskspråkig press till seminariet på Finlands Ambassad den 29 mars. Vi hoppas att allt som händer på seminariet uppmärksammas av alla sorters press.

Till min glädje är det allt flera **barn till finska krigsbarn** som söker kontakt med lokalföreningar för att få veta mera om sina föräldrar. Många börjar med orden: "Hej, min mamma var också finskt krigsbarn och hon mår inte bra." Kai Rosnell hjälper dem att söka upplysningar från Riksarkiven om föräldrarnas bakgrund och ger dem adresser att söka vidare på.

Det är dock lika viktigt att vi i lokalföreningarna hjälper krigsbarnens barn till rätta och tar hand om dem. Några av dem har också velat ansluta sig till förbundet och de är hjärtligt välkomna. Om de känner samma samhörighet som jag gjort så blir livet lite lättare på äldre dar. Det finns fortfarande för många som är bittra och känner sig övergivna. Att vara bitter är enbart destruktivt.

Det vore fantastiskt om seminariet på Finlands Ambassad kunde leda till att dels Finland men även vi själva får en större insikt om varför separationen i barndomen har påverkat oss under hela vårt liv. Jag hoppas att dagens beslutsfattare i Finland ger oss den hjälp vi behöver för att försonas med Finland och det som hände oss som barn. Livet vore lättare för många av oss om vi kunde förlåta.

Vi måste komma ihåg att det inte var någon som ville göra oss illa den gången!

Nästa intressanta fråga att ta itu med vore på vilket sätt barnen har upplevt våra trauman och hur vi har påverkat dem? Några av oss har kanske inte ens talat med barn och barnbarn om de här åren och kanske finns de som inte vill veta vad barnen tycker! Min uppfattning är dock att vi kan fråga våra barn, sammanställa det och sedan diskutera resultaten.

Kanske kunde vi lägga ut några frågor på den kommande nya hemsidan. Den yngre generationen använder Internet på ett annat sätt än vi så de hittar säkert dit.

Finns det någon frivillig som vill/kan åta sig att gå vidare med frågan?

Utställningen på **Armémuseum** i slutet av mars börjar ta form. Under hösten blir det både föreläsningar och besök på skolor. Finlands historia är ett tänkbart ämne bland andra. Det finns medlemmar i lokalföreningar som har specialkunskaper.

Ett stort tack till Gui/Doris Emanuelsson och alla andra från Stockholmsföreningen som har engagerat sig.

Antologin är klar och säljs för fullt. Hittills bara positivt mottagande. Köp den! Läs den!

Många mail och samtal och beställningar har strömmat in. Intressanta presskonferenser och radiointervjuer med Sinikka Ortmarm Almgren och Kai Rosnell har förekommit.

Tack för er medverkan!

Min egen lilla förening, *Ostkustens Finska Krigsbarn*, firar fem år. Riksförbundet har vi tillhört i tre år. På första mötet deltog ett tiotal intresserade lokala krigsbarn från Oskarshamn, Högsby och Mönsterås. Senare har grupper på Gotland och Västervik anslutit sig.

I dag har vi 53 medlemmar. Helt fantastiskt i tider då många föreningar tappat medlemmar. Synd att vi startade så sent. Det kan inte bli så många år till.

Men så länge det kommer nya medlemmar och vi trivs och orkar, blir det möten.

Trots att vi bara är några stycken som bor i Oskarshamn har vi tagit på oss att arrangera årets riskmöte. **Ämnet till Riksmötet** på annan plats i tidningen. Välkomna!

Vi finska krigsbarn kan nu återfå det **finska medborgarskapet** för 100 euro.

Alltså lönade det sig att protestera. Själv tänker jag vänta tills det blir kostnadsfritt för oss. Inte kan det väl vara så, att mitt fosterland vill ha betalt av mig om jag önskar bli finsk igen?

Jag frågade under en radiointervju vad våra barn får betala. Reportern ställde frågan vidare till ett departementsråd i Helsingfors under pågående sändning. Han sa att våra barn under 18 år söker på föräldrarnas blankett, men samtidigt räknade reportern ut, att vi nog inte kan ha så unga barn med tanke på att vi var barn för så länge sedan. Jo, gubbarna kan, svarade jag.

Nu går vi mot ljusare tider igen!

Ha det bra!

Liisa

Meitä on monta- vi är många

På teatern Avoimet Ovet, Museigatan 18, Helsingfors, spelas teaterstycket med denna titel valda dagar i mars och april, och fortsätter troligen också till hösten.

Stycket som handlar om krigsbarn och barn som förlorade sina fäder i kriget har fått mycket god kritik i tidningarna. Vi återkommer med en recension sedan vi sett föreställningen.

K.R.

Vår antologi har uppmärksammats

Halva upplagan redan slutsåld

Så är antologin äntligen klar, tryckt och presenterad.

En dag i januari kom en lastbil med lettiska registrerings skyltar utanför huset, och chauffören lastade av en pall med bruna kartonger. Det tog en halvtimme att bära upp dem på vinden, via en brant hopfällbar trätrappa.

Måndag 16 februari hade vi inbjudit till presskonferens på Norden i Fokus i Stockholm. Bokens huvudredaktör **Sinikka Ortmark Almgren** och jag berättade om dess tillkomst för cirka tio representanter för media, mest finskspråkig. **Doris Emanuelsson** bistod med intervjuer.

Finska TV-nyheterna (från TV 2)

Efter direktsändningen i Studio Ett 17 februari, fr v Monica Brendler-Lindqvist från Rädda Barnen, Sinikka Ortmark Almgren, programledaren Pia Fridén och Kai Rosnell.

var som vanligt på alerten och sände ett inslag samma eftermiddag. **Sisu**-radio hade gjort en intervju tidigare (sän-

des torsdagen innan), och tisdag 17 februari fick Sinikka och jag ställa upp i direktsändning i radions **Studio Ett**. 25 minuter direkt ut i etern – visst var det lite pirrigt, men Sinikka är ju van.

Dagstidningen **Ruotsin Sanomat** och veckotidningen **Ruotsin Suomalainen** gjorde rejäla artiklar om boken, så visst har den blivit uppmärksammad. Men ännu inte i svenskspråkig press.

Dessutom har **Pentti Käppi** och **Marja Hellstenius**, i Göteborg resp Dalarna, berättat om boken i radio, och beställningar inflyter dagligen. Några bibliotek har beställt boken liksom enstaka bokhandlare. Fackpressen har lång produktionstid så det kommer väl fler förfrågningar. Några recensioner av boken har jag ännu inte sett – frånsett den på motstående sida!

Till dags dato har över hälften av upplagan på 1 000 böcker gått åt.

Medlemspriset är saft till blygsamma 120 kr, plus porto 20 kr (som ekonomibrev). Bokhandeln tar minst 150 kr... I Finland är priset 14 Euro, plus porto 4 Euro.

Eftersom böckerna finns här sköter jag leveranserna, via posten eller via lokalföreningarna. Hör med din ordförande först om du vill köpa en bok, eller flera.

Det är en utmärkt gå-bort-present. Boken håller betydligt längre än en blomsterkvast eller en flaska vin!

Kai Rosnell

Värdefull dokumentation av krigsbarnen i Norr

Finska krigsbarns livsberättelser. Att leva med uppbrott och rotlöshet.

Det är titeln på den bok som Finska krigsbarn Norr arbetat på i fem år. Den gavs ut sent i fjol av Tornedalica och har fått välförtjänt uppmärksamhet.

Terttu Häggström (bilden) har varit redaktör och ingick i dokumentationsgruppen som svarar för innehållet. Hon har också skrivit en hel del av bidragen.

Boken är en värdefull dokumentation av krigsbarns erfarenheter, både den omedelbara förändringen då för 60 år sedan och de långsiktiga effekterna som består än i dag.

Det är ingen antologi även om boken innehåller bidrag från många krigsbarn. De har inga litterära ambitioner, vill bara berätta hur det var då och hur det känns nu.

Boken är välskriven och indelad i tre avsnitt: *Så var det då, Minnen som bearbetas* och *Historien möter framtiden*.

Det är ambitiöst, och det känns bra.

Där finns brevväxling som visar hur uppslitande det var att besluta om

barnets framtid, och gamla fina bilder. Ett utmärkt tidsdokument om krigstiden och hur krigsbarnen påverkats av de traumatiska händelserna.

I ett avsnitt refereras valda tidsningsreportage. Ett av dem borde inte varit med alls eftersom sanningshalten är tvivelaktig.

Kai Rosnell

Foto: Kurt Engström, NSD.

Krigsbarns erinran viktig tankeställare

Tystnaden kring "världens största barnevakuering" började brytas på 90-talet. Tidningarna visade bilder av ensamma finska krigsbarn som 1939-45 kom till Sverige med adresslapp om halsen.

Som svensk "syster" till ett av dessa omkring 70 000 barn såg jag bilderna och började minnas en snäll och blyg gäst från Helsingfors. Jag erinrade mig känslor hon väckte hos mig samtidigt som en mängd frågor dök upp.

Med stort intresse läser jag den nyutkomna antologin *Krigsbarns erinran* med underrubriken Snäll, lydig och tacksam, utgiven av Riksförbundet Finska Krigsbarn, redigerad av Sinikka Ortnark Almgren som även skrivit förordet. En historik över Finland och Andra världskriget av Pentti Käppi ingår också.

Tätt inpå ödena

De självbiografiska berättelserna är skrivna av finska krigsbarn, nu i 60-årsåldern. Här kommer jag tätt inpå mänskliga öden som jag själv är en del av och får svar på många funderingar.

Boken är en viktig tankeställare kring mänsklig oförmåga att tala om svåra upplevelser, om det nödvändiga att bearbeta det smärtsamma för att komma vidare i livet.

Citat ur boken:

– Det var en resa som var gråtens, skräckens och jämmerns. Och ångestens hos små barn som inte förstod varför mamma inte var där, varför främmande tanter var på fåget. Vart var de på väg?

– Vi får nya, rena kläder... men jag vill ha kvar mina finska kläder! De luktar Finland... längst inne luktar de mormor, svart bröd och bastu.

– Jag förstod inte språket och ingen förklarade någonting för mej.

– Små söta flickor gick först åt. Min syster stod på huvudet och hjulade för att någon skulle bli intresserad.

– Familjemedlem blev jag aldrig, de tog mig som dräng till gården.

– Tack vare resan till Sverige har jag fått utbildning och ekonomisk

trygghet, men jag har alltid haft en känsla av att jag har svikit mitt ursprung.

– Mitt krigsbarnsliv har påverkat mig. Jag litar aldrig på någon. Min grundtrygghet försvann tidigt i barndomen och har aldrig återkommit.

– Först nu förstår jag att det tar hela livet att bearbeta det man utsatt för i barndomen.

Över huvudet

Gemensamt för flertalet berättare är en förtvivlad känsla av att allt skedde över huvudet på dem. De fick inget veta, behandlades som kolon utan känsla, tanke eller egen vilja.

Med dagens kunskaper i barnpsykologi förfasar vi oss kanske över bristen på dialog mellan barn och vuxna. Men det var först på 80-talet man började förstå att även mycket små barn har full uppsättning av känslö- och erfarenhetsliv.

Mycket att lära

Dessa berättelser om inkaplad ångest och längtan har fortfarande mycket att lära föräldrar, pedagoger och socialt verksamma. Hur många traumatiska separationer utsätts inte

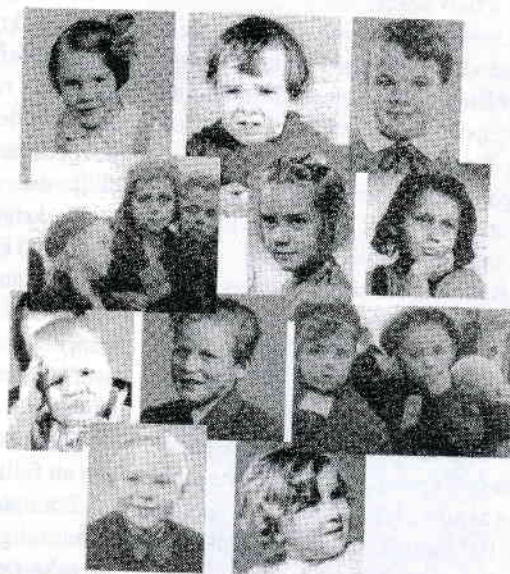

Sigun Melander är lärare och journalist.

Riksförbundet Finska Krigsbarn

Krigsbarns erinran

Snäll, lydig och tacksam

Sinikka Ortnark Almgren (red)

SinOA

dagens barn för? Hur är det med de 500 ensamma flyktbarn som årligen tas emot i Sverige? Vad berättar de när de är 60?

Det som saknas

Det svenska perspektivet rymms inte i denna bok. Vad betydde de finska barnen för sina värdfamiljer? Vad drev så många svenskar att ta emot barnen?

Vissa regioner hade fler krigsbarn än andra. Varför? Vilka var eldsjälarna som engagerade sig så starkt för Finlands sak? Det är också en del av denna samtidshistoria som är värd att rädda undan glömskan.

Sigun Melander

Var köper jag boken?

Antologin *Krigsbarns erinran* är utgiven av RFK på SinOA Information förlag. Boken är på 194 sidor och kan beställas från lokalföreningarna, eller direkt från Kai Rosnell, Kølångsvägen 10, 741 42 Knivsta, tel 018-380009. Medlemspris 120 kr plus porto 20 kr till RFK:s postgirokonto 4245497-5.

En halv seger: avgiften sänkt!

En halv seger!

Det känns bra att RFK:s protest fått gehör, att Finlands inrikesminister **Kari Rajamäki** insett det orimliga i att vi krigsbarn ska behöva betala 300 Euro för att få tillbaka vårt finska medborgarskap – eftersom många av oss förlorade det helt utan egen förskyllan, utan att ens veta om det!

Beskedet om sänkningen av avgiften för krigsbarnen till 100 Euro kom lagom till jul och började gälla från 1 januari 2004.

Eftersom ministerierna har en princip om "självkostnadspris" – de måste bära sina egna kostnader, måste alltså ta ut avgifter för sina tjänster – är kanske 100 Euro det lägsta pris som tjänstemännen kan tänka sig.

Vi krigsbarn ville ha tillbaka medborgarskapet kostnadsfritt.

Då blir det en politisk fråga.

Riksdagen kan naturligtvis stifta en lag att krigsbarnen ska slippa betala avgiften – och det finns en motion i den riktningen. Men då krävs majoritet för ett sådant beslut. Vi måste bearbeta hundratals riksdagsmän att stödja oss.

De krigsbarn som redan hunnit betala 300 Euro får dessvärre inte tillbaka mellanskillnaden.

En halv seger, eller en delseger – kampen går vidare, men vi krigsbarn i Sverige kan inte göra mycket mer än att försöka bilda opinion för vår sak. Vi får överlåta åt lobbyisterna i riksdagen att fullfölja intentionerna.

För egentligen är 100 Euro också en ansevärd summa, drygt 900 kronor i svenska pengar.

Därtill krävs någon form av intyg att man varit krigsbarn. En kopia på registerkortet eller utdrag ur transport-

listorna behöver inte kosta mer än kopieringskostnaden. (Riksarkivet tar dock betalt även för arbetet, det gör inte jag.)

Vad har vi för nytta av att bli finska medborgare igen? Ja, vi kan påverka presidentvalet och riksdagsvalet!

Men för många av oss är det en viktig identitetsfråga, med mycket känslor involverade.

Ett tips: om du tänker skaffa finskt pass – gör det i år! Det kostar 725 och gäller i tio år, även till USA. Om du väntar till nästa år blir passet dyrare och gäller bara fem år.

Kai Rosnell

Fotnot: Blanketten som gäller, UVI 11, kan laddas ner från Utlänningsverkets hemsida www.uvi.fi eller rekvideras från Finlands ambassad.

Riksarkivet fick en första deposition

Riksarkivet har nu fått en första deponering av material från Riksförbundet Finska Krigsbarn.

Den 15 december 2003 överlämnades allt grundmaterial från de två enkäter som genomfördes 2001-2002.

Det förvaras på Riksarkivets filial i Arninge och återfinns i arkivdatabasen Arkis2. Arkis-nummer *se/ra/739018* (placering hylla 3C12=21 Riksarkivet Arninge).

Samtidigt deponerades de originalberättelser som finns med i antologin "*Krigsbarns erinran*".

För en del av enkäterna råder sekretess, med begränsning i utlåningen.

Totalt blev det 0,5 hyllmeter, vederbörligen placerade i bruna arkivkartonger. Vi har utlovats 15 hyllmeter!

Nu återstår för oss att bestämma vad "av riksintresse" som skall arkiveras där.

Pirkko Ahlin och Irja Olsson, båda tidigare ordförande för RFK, lämnade över papperen till Jenny Eriksson. Kai Rosnell (ej med på bilden) överlämnade antologimaterialet.

Lotteripengar finansierar Forskningscentrum

Vår brittiska motsvarighet ERA (Evacuees Reunion Association) har nått en stor framgång.

Man har fått bidrag från brittiska lotterifonder för att bilda en "Research Centre for Evacuees and War Child Studies", alltså ett forskningscentrum för studiet av evakuerade och krigsbarn.

Dr Martin L Parsons är chef för detta forskningscentrum som nu kan

söka vidare medel för fem år i stöten.

Forskningsämnen saknas inte. Inom den internationella organisationen Interfiew finns listade en hel del forskningsprojekt, och Singa Sandelin Benkö i Helsingfors (som föreläser vid seminariet i Stockholm 29 mars) är i full fart med ett projekt.

Det ställs nu i utsikt vissa ekonomiska bidrag till studier inom detta forskningsområde, men forskningen

måste underställas och godkännas av Dr Parsons, som är knuten till universitetet i Reading och ordförande för ERA.

Nästa möte med Interfiew äger rum i Manchester 22-23 april i år. Då besöker vi en engelsk skola och berättar om våra erfarenheter av barnflyttningarna från Finland.

K.R.

Pristävlingen avgjord Statyn i Haparanda-Torneå visar "sorgen att skiljas"

Föreställ dig detta "lilla" konstverk som en tre meter hög staty!

Det är meningen att **Anna Jäämeri Ruusuvooris** skulptur "Ero" (Avsked) ska bli ett uppmärksammat blickfång i Haparanda-Torneå med invigning 26 april nästa år!

Det är då som det stora minnesmärket för de finska krigsbarnen ska avtäckas, med stora festligheter.

Det ursprungligen planerade området för statyn, vid gamla Tullen i Haparanda, är föremål för omfattande omplanering, så nu ska den placeras på finska sidan.

Två hederspris

Anna Jäämeri Ruusuvoori vann alltså pristävlingen och får ta emot förstapriset 3 000 Euro (cirka 27 000 kr) vid Riksmötet i Oskarshamn 8-9 maj.

Där får också **Aune Karlsson**, Ludvika, och **Anita Aro Andersson**, Stockholm, 750 Euro vardera (knappt 7 000 kr) för sitt delade hederspris, som kallades "Iunastus", inflösen.

Enligt juryn fyllde Annas bidrag bäst "de krav som ställts på tävlingens mål och inriktning och beskriver krigsbarnstanken känsligt och med konstnärlig säkerhet och kompetens." Dessutom anser juryn att statyn med skicklig placering kan fungera i olika stadsmiljöer.

"Borttrövad" till Sverige!

– Jag är glad och lycklig över priset, men framför allt stolt, säger vinnaren.

Anna Jäämeri Ruusuvoori är ett av de yngsta krigsbarnen, född 14 december 1943. Hon fördes till Sverige i december 1945, långt efter det att de ordinarie krigsbarnstransporterna upphört. Hon hade just fyllt två år.

– Jag minns det fortfarande. Vi bodde i Helsingfors, mormor i Rovaniemi. Jag kände inte igen henne när hon hämtade mig och eskorterade mig till Mörsil, nära Åre, i Sverige. Jag trodde att jag blivit borttrövad av en elak tant!

Anna kom till en helt främmande prästfamilj med en dotter Eva som var

ett halvår äldre än Anna. De har fortfarande kontakt med varandra.

Efter några månader flyttades lilla Anna till en ny familj, överläkare **Torkel Horney** vars dotter tog hand om flickan.

– Det finns korrespondens bevarad från den tiden mellan min mor och mormor. Det framgår klart att jag var övertygad om att jag hade rövats bort. Men vid den åldern har ett barn inget språk.

Efter knappt två år fick Anna återvända till familjen i Finland.

Orsaken till Annas krigsbarnsresa var att föräldrarna skulle arbeta i Paris – far var läkare – och bostaden var ett litet rum utan kokmöjligheter.

Anna har förmodligen ärvt sina konstnärliga anlag. Modern var teckningslärare, konstnär, målade företrädesvis porträtt.

– Alla verktyg fanns där, jag uppmuntrades att teckna.

Anna utbildade sig till arkitekt men har sysslat med skulptur vid sidan om.

Barn som föremål

– Det är ett ensamt arbete att vara konstnär, som arkitekt ingår man i ett team.

I sitt vinnande förslag "Ero" har Anna Jäämeri Ruusuvoori försökt gestalta "sorgen att skiljas".

Hennes egen traumatiska separation minns hon ännu med fasa.

– På den tiden behandlade man barn ungefär som föremål, en hund eller en katt, de kunde "deponeras" nästan. Jag vet vad det innebär att skiljas, skiljas och skiljas igen...

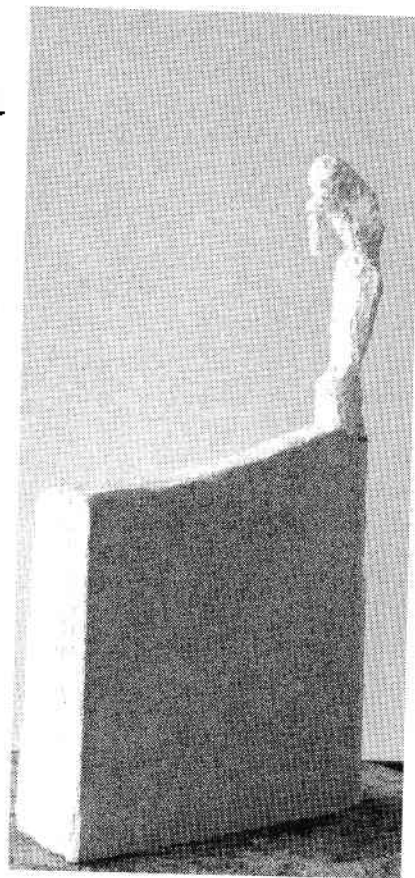
Anna är född Jäämeri, har varit gift med Ruusuvoori och numera med **Knut Thyberg**, bortidvis i Helsingfors, tidvis i Ekshärad i Värmland.

Anna är också lycklig mormor, och fler barnbarn är på väg...

Kai Rosnell

Fotnot: Juryn kallar det "inflösen" (finska "Iunastus") vilket ger associationer till en affärstransaktion.

Har man köpt idén, rättigheten till konstverken?

Anna Jäämeri Ruusuvooris segrande förslag "Ero", Avsked.

De svenska medlemmarna av juryn visste inte, och det är inte så märkligt. Termen "inflösen" är helt okänd i konstnärskretsar i Sverige, inte ens KRO:s jurist **Elisabet Sahlin** hade hört termen förrän hon kände sig tvungen att rådfråga liknande organisationer i Finland. Enligt vad hon inhämtat är det en form av hederspris med prispengar men utan andra förpliktelser.

TACK!

Ett stort tack till er som lämnat in bidrag till tävlingen om Haparanda-monumentet!

Det hade kommit in åtta bidrag. Alla var välgjorda och synnerligen väl genomtänkta.

De tre pristagarna är ju utsedda och kända. De övriga fem bidragen är anonyma, då dessa namnkuvert inte öppnades.

Ni som vill ha tillbaka ert bidrag: ta kontakt med Ritva Nousiainen i Haparanda, tel. 0922-15642. Du får då beskriva ditt förslag, så skickas det till dig. Portot får du dock själv betala.

Tack än en gång för det intresse ni visat för detta projekt!

Pirkko Ahlin

Seppo Karonen har enbart ljusa minnen när han går igenom gamla foton med sin fostermor Greta Fredriksson i Leksand.

Seppo hade tur:

Fick en ung flicka till fostermor

Seppo Karonen hade tur.

När han i september 1944 kom som fyraåring till Sverige hamnade han i Dalarna, hos **Klas** och **Greta Fredriksson** i byn Övermo i Leksand.

Greta var kanske den yngsta av alla fostermödrar som öppnade sitt hem för ett finskt krigsbarn.

De flesta av oss hamnade hos fosternärstående som var betydligt äldre än våra egna föräldrar.

Lång promenad

Greta Fredriksson var 24 år då. Nu är hon 83, men minns mycket klart omständigheterna.

– Seppo kom tillsammans med sin tvillingbror **Ilkka** och en fem år äldre syster, **Sirkka**. Jag hämtade alla tre på järnvägsstationen här, berättar Greta. Hur jag fick hem dem? Vi gick

väl, det var ju bara några kilometer...

”Ta hand om bröderna!”

Sirkka hade fått ”order” av sin mor att ta hand om bröderna, så hon ville inte släppa pojkarna.

Greta hade fått bud i förväg om de tre syskonen. Hon kunde få ta hand om en av pojkarna, men det vore ju bra om syskonen kunde vara tillsammans.

Så Greta gick runt bland grannarna i Övermo och försökte få andra familjer att ta sig an de andra två barnen så att de skulle få bo i samma by åtminstone.

– **Wiklund** lovade ta flickan, de hade en dotter i samma ålder så det passade bra. **Grop** svarade att de inte ville ta någon.

– En dag råkade jag se att deras köll låg på ängen med benen i vädret. Jag

gick över och berättade det för dem. Samma kväll kom de och sa att ”vi tar Ilkka. Om vi sagt ja direkt så hade kon inte dött.”

Två evakueringar

På det viset kom alla tre syskonen till Överby.

Sirkka föddes i Karelen, Ilkka och Seppo under evakueringen i februari 1940 i Ilmajoki. 1942 fick familjen flytta tillbaka till Karelen, men två år senare var det dags för ny evakuering, med tåg.

Seppo minns att tåget bombades på stationen i Elisenvaara, ett hundratal personer dödades, men hela familjen Karonen klarade sig. Seppo och Ilkka hade gömt sig i en hög sågspån.

”Bara till låns!”

Hur kom det sig att du, Greta, som var så ung ville ha ett finskt barn?

– Jag fick en flicka i juli -44. Det var en mycket svår förlossning hemma, från lördag till tisdag, ingen läkare, flickan dog. Jag blev så besviken, för jag tyckte så mycket om barn. Så jag sa till min man att då tar vi ett finskt barn. Han gick med på det, men sa att ”kom ihåg att han är bara till låns, han ska tillbaka också”.

Sirkka fick resa hem efter ett år, tvillingpojkarna fick stanna ytterligare ett år.

– Det kändes svårt. Vi skrev till Seppos föräldrar för att få adoptera honom, men det blev ju fred och de ville ha hem honom i stället.

En potta åt officern

Fredrikssons hade en liten omodern bostad på två rum, inte ens utedass utan en hink som måste tömmas i den gamla gödselstan.

– Det fanns militärer i byn, och en officer krävde att få bo hos oss. Seppo var rädd för honom och höll mig i kjolarna. Och jag var tvungen att köpa en potta åt officern, hinken dög inte, minns Greta.

Hon minns när pojkarna reste hem igen, i september 1946.

– Det var hemskt... Kvällen innan höll han mig i kjolen och frågade ”varför får jag inte stanna här?”

– Jag hade gjort i ordning matsäck åt dem, och hörde sen att redan i In-sjön (sju kilometer från Leksand) började de äta upp smörgåsarna.

forts på nästa sida →

Återvändande för att få jobb Han var ihågkommen!

Bröderna fick rida på grannens häst – det var en höjdare!

forts från föregående sida

Pojkarna hade glömt finskan helt, trots att de bodde grannar hela tiden och hade möjlighet att tala finska med varandra. De skulle börja skolan i Finland ett år tidigare för att lära sig språket igen.

Kände igen pappa

– Jag minns när jag steg av tåget vid Vuojoki hållplats, det var väl 20 kilometer från vårt nya ställe i Lappi. Pappa hade kommit med häst och kärra för att möta, och jag kände igen honom direkt genom tågfonstret, berättar Seppo.

(Vid samma hållplats har skrivaren av denna artikel också stigit av tåget för att komma hem, till grannkommunen Eurajoki.)

Fick jobb direkt

Fredrikssons hade hela tiden kontakt med Karonens i Lappi, skickade brev och paket. Efter skolgången arbetade han på gården, gjorde sin militärtjänst och gick lantmannaskola.

Sommaren 1950 kom Seppo på besök. 1962 kom han tillbaka för att arbeta.

Greta fixade jobbet:

– Jag gick till **Lidvalls** (mekanisk verkstad) och frågade om Seppo kunde få jobb där. Lidvall kom ju ihåg honom och sa att ”skicka du hit honom”. Där arbetade han i sex år.

Seppo kunde ingen svenska längre men han fick bo hos Fredrikssons igen. De hade fått en egen son, **Lennart**, född 1951, som alltså plötsligt fick en storebror!

Byggede eget hus

Så småningom träffade Seppo sin **Margareta**, gifte sig, de fick fem barn och kan nu glädja sig åt barnbarn också.

Seppo har arbetat som svetsare, plåtslagare, timmerman, vaktmästare m m. 1971 byggde han, tillsammans med svärfar, eget hus i Djura, strax söder om Leksand.

Sportintresse

Seppo håller sig i god kondition, har kört Vasaloppet sedan 1964, sprungit Stockholm maraton några gånger (2.54 som bäst, det är bra!) och andra långlopp. Familjen delar idrottsintresset.

Han reser ofta med familjen till släkten i Finland, senast i november. Det var meningen att de skulle fira mor Toinis 93-årsdag, men det blev begravning i stället.

Seppo anser sig i alla fall lyckligt lottad som fick ha sin mor i livet så länge. Och hans svenska mamma är fortfarande vid god hälsa och gott minne.

Text och foto: Kai Rosnell

Karelen lockar

Det blir, som tidigare nämnts, en bussresa till Karelen 3-6 juni 2004.

Det blir besök i Sortavala, Valamo kloster, Aunus, Syväri (Svir), Kuujärvi och Nurmoila.

Priset 365 Euro gäller hela resan med måltider, övernatning i dubbelrum, finskspråkig reseledare, gruppvisum för finska medborgare m m.

Reseledare är överstelöjtnant **Ilmari Hakala**.

Möjliga tillägg: enkelrum, visum för icke-finska medborgare, ryska skatter och vägavgifter m m.

Bussen avgår från Tammerfors men plockar upp resenärer t ex vid Skatudden i Helsingfors där Viking-båtarna lägger till.

Information och beställningar: S:t Michel-nejdens krigsbarn, **Risto Vasara**, Viertolantie 6, FIN-76850 Naarajärvi, tel +358-15 611598 eller +358-40 8393904.

Från Göteborg i österled

Från Göteborg planeras en resa ”i österled” med en avstickare till Viborg. Teknisk arrangör är Phoenix/Culture Travel och reseledare **Pentti Käppi**.

Avresan är planerad till 27 juli 2004 med buss från Göteborg, och Viking Line till Åbo. När man kommer tillbaka till Göteborg 3 augusti har man hunnit med mängder av besök på intressanta platser, som Sibelius hem, Mannerheimmuseet i S:t Michel, konstcentrum Retretti, skogsmuseet Lusto, Kerimäki träkyrka (världens största), Olofsborgs fästning, kanske också ett operabesök!

Avstickaren till Viborg är planerad med buss från Villmanstrand och kanalbåt tillbaka.

Tsarens fiskestuga utanför Kotka och Runebergs hem i Borgå samt en rundtur i Helsingfors ska också få plats i programmet.

Priset är satt till 6 950 kr. Utflykter och de flesta måltider ingår i priset, liksom dagsvisum till Ryssland.

Närmare information av Culture Travel, tel 031-147733, fax 031-125049, e-post: kund@culture-travel.com eller Pentti Käppi, tel 031-291688.

Inga spanska krigsbarn i Sverige på 1930-talet

Det har i olika sammanhang påstås att Sverige tog emot 500 spanska barn under inbördeskriget i Spanien sommaren 1937.

Uppgiften finns i **Pertti Kavéns** bok "70 000 små öden" och har därifrån spritts bl a till **Kari Tarkiainens** digra verk "Finnarnas historia i Sverige" när han relaterar bakgrunden till den finska krigsbarnsverksamheten.

Jag har förgäves letat i svenska arkiv för att få veta var och hur de togs emot. Men det finns inte nämnt i verksamhetsberättelserna hos vare sig Röda Korset, Rädda Barnen eller Svenska kvinnokommittén för Spaniens barn.

Därför har jag ställt mig tvivlande till uppgiften, som baseras på en artikel i *Helsingin Sanomat* 23 juni 1937.

För att få visshet tittade jag igenom en svensk tidning från den tiden, *Dagens Nyheter* för juni och juli 1937.

Och där står det (DN tisdag 22.6.1937) över hela första sidan:

"500 SPANSKA BARN TILL SVERIGE"

Det var den dagens huvudnyhet.

Av artikeln framgår att baskiska regeringen beslutat sända 500 barn hit, att ett fartyg med barnen väntades till Sverige "om lördag", och att det troligen redan var på väg. Febrilt arbete vidtog för att ordna med inkvartering. "De små flyktingarna få bo i provisoriska tältläger." Och man värdjade om hjälp från allmänheten att ta emot barnen.

Den nyheten nådde Finland dagen därpå.

Fredagens DN frågar i en rubrik: "Var är båten med de baskiska barnen?" Och lördagstidningen: "Spanska flyktingbåten en svårlöst gåta. Ingen vet om transporten."

Dagarna därefter klarnar det något. "800 små spanska krigsflyktingar anlände på lördagen med båt till den franska staden La Pallice." En del av barnen skulle stanna i Frankrike, andra skulle placeras ut i Schweiz och

Sverige. Man hoppas fortfarande att barnen ska komma – Göteborg bereder plats för 100 i privat hem, Malmö tar emot 75, resten placeras i Stockholm.

Midsonmarkransens folkskola var tänkt som första förläggning. 350 sängar fanns på plats, och nu hoppades man på tusen (!) barn.

Dröjsmål följde på dröjsmål. Ena dagen var 1 500 barn på väg till Skandinavien, andra dagen skulle de till England eller Frankrike. Order följdes av kontraorder, förvirringen var total. Kommunikationerna var dåliga, telegraf och telefon fungerade illa, mobilen var inte uppfunnen.

Hela historien avslutas i DN 29 juli: "Spanienbarnen komma icke" med en kommentar att "det är nog också det allra bästa", för dagspressen hade publicerat kritik mot operationen och ventilerat farhågor för att det kunde bli svåra problem med barn "från en helt annan kultur och ras (!) och med ett helt annat språk".

Två gånger behandlade DN frågan om de spanska barnen på ledarplats. Det är mer utrymme än tidningen gav de finska krigsbarnen under vinterkriget.

Maja Sandler engagerad

Redan före den inhiberade barntransporten hade en grupp människor riktat en framställning till regeringen att få ta emot 500 spanska barn. (DN 10 juni 1937).

Bland undertecknarna fanns eldsjälén, författaren **Anna Lenab Elgström**, **Marika Stierstedt** och **Maja Sandler** (!), hon som senare kom att ta initiativet till barntransporterna från Finland.

I artikeln nämns också att flera tusen spanska barn tagits emot i England och Belgien.

IDN antyds (29.7) att England haft problem med "sina" spanska barn, utan att precisera problemens art.

20 000 utomlands

Totalt skickades över 20 000 spanska barn utomlands under inbördeskriget: mer än 9 000 hamnade i grann-

Var finns Raili Laiho?

Leila Virtanen i Anderslöv, Skåne, vill efterlysa en kamrat med anledning av en klassträff. Det gäller Raili, född Laiho, men nu troligen efternamnet Hyvärinen med make Unto.

Hon är född i Åbo och har personnummer 1935-07-05. Men de fyra sista siffrorna saknas. Raili blev svensk medborgare 1971.

Är det någon som har uppgifter om Raili? Kontakta då: Leila Virtanen, Skolgatan 8 B, 231 70 Anderslöv, 0410-206 61.

Har du bott på Henriksfält?

Nästan 200 barn har varit på Henriksfälts barnhem i Glemmingebro på Österlen åren 1942-1944. Jag vill komma i kontakt med krigsbarn, som vistats där och som kan berätta något om sina minnen.

Skriv, maila eller ring till mig Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 24334 Höör, tel 0413-24236, eller e-post: tapani@rossi.se

landet Frankrike. England tog emot 3 889, Belgien 3 200, ungefär 4 000 transporterades till Sovjet, 450 till Mexiko, 245 till Schweiz och 102 till Danmark. (Siffrorna är hämtade ur boken "Unaccompanied Children" av Everett M. Ressler. Neil Boothby och Daniel J Steinbock, Oxford University Press 1988, ISBN 0-19-504091-0.)

Barnhem på båda sidor

Så var det alltså med de 500 spanska barnen som "var på väg" till Sverige. De kom aldrig hit.

Spanienkommittén deltog i hjälpen genom att driva barnhem på båda de stridande sidorna. Tillsammans med Norge bekostade svenska organisationer ett sjukhus i Spanien.

Pertti Kavén är glad att den fetaktiga uppgiften nu kan korrigeras. Hans bok utkommer på finska i en ny omarbetad upplaga inom kort. Han har hunnit skriva om det kapitel där de spanska barnen nämns.

Kai Rosnell

Ljusa sommarmoln på Timos himmel

Timo Suomalainen kom som krigsbarn tillsammans med sin lillebror till Uppland i februari 1944. Han blev kvar här och adopterades av fosterföräldrarna Ekholm, medan brodern fick resa hem när kriget var slut.

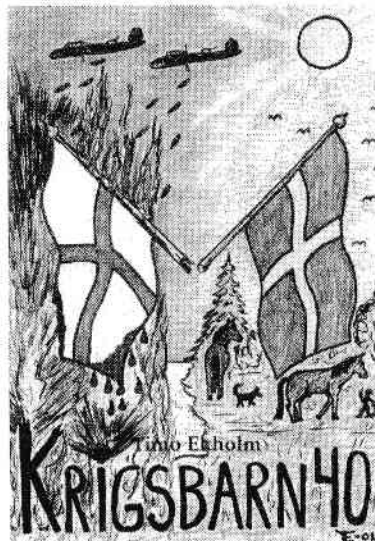
Nu har Timo Ekholm skrivit en bok om sin krigsbarnstid, "Krigsbarn 40".

Han har inga författarambitioner, berättar sin historia rätt upp och ned, frejdigt och med gott humör.

Här skildras allt som händer Timo enbart positivt, han är lycklig och glad, han har haft tur, ja änglavakt flera gånger.

Det mörka anas bara, för det drabbade aldrig honom själv. Läsaren frågar sig hur det gick för den lilla flickan som måste följa med farbrorn med brännvinspavan. Eller hur Timos bror, som hade problem med magen, upplevde det när han tvangs äta upp sin avföring.

Ekholm har gjort illustrationer och omslag själv, i en (medvetet?) barnslig stil som passar bra till bokens innehåll. Den för tankarna till vår ungdoms

pojkböcker, t ex Bill-böckerna, för det är mest pojkarnas (krigs)lekar som boken kretsar kring.

Läsaren påminns hela tiden om vem som var, och är, fienden, nämligen *ryssen*.

Kai Rosnell

Timo Ekholm: *Krigsbarn 40*. Egen produktion. Stockholm 2003.

Hemsidan uppdateras

RFK:s hemsida finner du på adressen: www.immi.se/krigsbarn

Vi planerar en omorganisation av hemsidorna med ny adress inom kort: www.krigsbarn.net eller www.sotalapsi.net

Skåneföreningen har en egen hemsida: www.terve.nu

De finska hemsidorna är av god kvalitet med mycket innehåll. De finns på adressen: www.sotalapsi.homestead.com

De finska krigsbarnen i Danmark har också en hemsida: www.finnebarn.dk

The Evacuees Reunion Association har www.evacuees.org.uk

Se även www.evacuees.com

Debattera mera!

Nära 3000 utlämnades

När **Elina Suominen** för 25 år sedan publicerade en bok om de åtta judar som Finland lämnade ut till tyska antydnade hon att det fanns fler oklara fall av utlämning. (Vi skrev om hennes bok "Kuolemanlaiva s/s Hohenhorn" i MedlemsNytt nr 1 år 2000.)

Ingen annan forskare nappade på tipset, så hon fullföljde det själv. I höstas publicerade hon, nu under namnet **Elina Sana**, sina nya upptäckter i boken "Luovutetut" (De utlämnade).

Boken fick enorm uppmärksamhet, även utomlands.

Hon berättar att Finland lämnade ut nära 3 000 personer till Tyskland, framför allt under 1941 och 1942.

Bland de utlämnade fanns krigsfångar, kommunister, fackligt aktiva, intellektuella, och även judar.

En del av de utlämnade överlevde, men för flertalet finns inga uppgifter.

De som främst utpekades som ansvariga är inrikesministern Toivo Horelli och säpo-chefen Arno Anttoni, samma personer som skapade skurkrollerna i den första boken.

K.R.

Finstämd, lågmäld barndomsskildring

"Krickes krig" är en liten finstämd skildring av tiden före och under vinterkriget och resan till Sverige.

Författare är Christina Thorn, född 1933, och det känns som om det är hon som är "Kricke", bokens huvudperson.

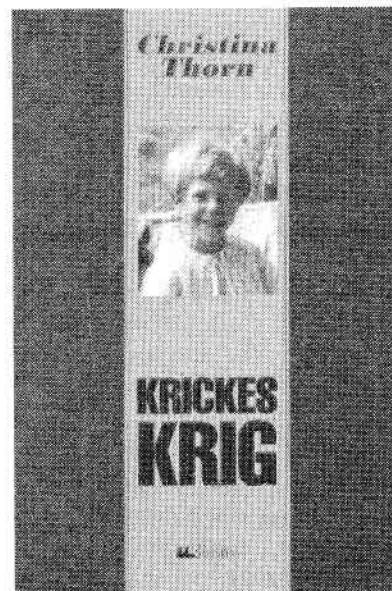
Det är en lågmäld berättelse om idyllen i Finland och den oerhörda onälvning som vinterkriget innebar, allt sett med en sexårig flickas ögon.

Undan för undan får den lilla flickan lära sig verklighetens villkor och bli medveten om vad som sker.

Det är skickligt skrivet.

Språket är huvudpersonens vuxna språk, enkelt och elegant sammanfogat till en lättläst volym på cirka 100 sidor.

Kai Rosnell

Christina Thorn: *Krickes krig*. Sahlgrens förlag AB, 2001.

Ny stark dokumentär:

Återsåg hem och syskon efter 59 år

För snart tre år sedan besökte **Laina** sitt barndomshem i Kuivaniemi, Oijärvi – det som var kvar av det – för första gången på 59 år.

Hon hade inte satt sin fot i Finland sedan hon sändes iväg hemifrån som fyraåring i juni 1942.

För sonens skull

Om det inte varit för att yngste sonen **Joachim Calmeyer**, nu 38 år, ville göra en kortfilm så hade hon väl aldrig återvänt.

Joachim är TV-fotograf, frilans, (inte att förväxla med sin fars kusin med samma namn som är skådespelare). Han hade länge funderat på att göra en dokumentär om ett krigsbarn som återvänder till syskon och hemtrakter i Finland.

– Jag ställde upp på resan för att han ville det, enbart för hans skull, bekräftar Laina, nu med efternamnet **Melegy**, bosatt i Gävle.

Världspremiär

– Jag har ju märkt att min mor inte alltid mått så bra, hon har undvikit allt som haft med Finland att göra, berättar Joachim.

Jag såg världspremiären av filmen "Bilderna fick ett ansikte" (39 minuter) på Tellus biocafé i Midsommarkransen, tillsammans med två andra medlemmar av Stockholmsföreningen.

Laina anger tonen direkt i de första sekvenserna av filmen, som beskriver återkomsten:

– Ville inte Finland ha mej när jag var liten så varför skulle jag vilja åka till Finland nu?

Vaga minnen

Hon fick träffa två av sina systrar som hon bara hade mycket vaga minnen av, **Raili** och **Hilja**. De kunde kommunicera genom tolk – Laina tappade sin finska mycket snart efter ankomsten till Örkelljunga och Glemmingebro i Skåne.

Hon fick också återse resterna av hemmet i Oijärvi, nära Kemi. Hon mindes en veranda där systrarna sov, och hon mindes vattnet, älven.

– Jag har inga minnen av min mor annat än att hon skulle utträtta ett ärende, och så var hon borta, jag fick resa ensam.

Laina i mitten omgiven av systrarna Raili (t v) och Hilja.

Foto: Joachim Calmeyer.

Ingen hade frågat henne om hon ville resa till Sverige, och hon har genom hela livet burit bitterheten över att hon blev "förskjuten", sviken.

Tacka Gud?

Mor Aino var ensam med fem barn, fadern hade dött något år tidigare. Och Laina passade bäst åldersmässigt för resan, resonerade man hemma.

Näst äldsta systemen Hilja säger i filmen att "du ska tacka Gud för att du blev sänd till Sverige!" Men Laina reagerar direkt med ett kraftigt "Nej!!!"

Olika synsätt på kollisionskurs: systemen som kanske hade velat resa, Laina som "drabbades" av just detta öde.

Laina hamnade först hos brandmästare **Bertil Ekengren** och hans fru **Ellen** i Örkelljunga. När Ellen blev gravid fick hennes syster **Jenny** och sväger **Janne Jacobsson** i Glemmingebro ta över flickan. Efter skilsmässa fyra år senare skaffade Janne en hushållerska som betraktades som "mormor" av Lainas barn. Laina blev nämligen adopterad.

Inga brev

– Någon korrespondens förekom inte mer än att jag fick julkort varje år. Det var nog jag som drog mig undan kontakten, medger Laina.

Kontakterna var bristfälliga: Laina fick inte veta om moderns död 1961 förrän två år efteråt.

– Det är många pusselbitar som fallit på plats under besöket. Jag fått svar på många frågor. Jag trodde ju alltid att far stupat i kriget, men han var aldrig med, han var tjugo år äldre än min mor, han dog i sviterna efter en blodförgiftning.

Resan hade alltså mycket positiva effekter. Kontakten med syskon och släktingar återupprättades, och det var i sista momangen, för yngsta systemen Raili dog en tid efteråt. Och bitterheten har om inte försvunnit helt så i alla fall lindrats.

– Efteråt inser jag att jag borde gjort den resan långt tidigare!

– Nu vill min dotter att vi ska resa till Finland i sommar. Får se hur jag gör, det är inte otänkbart, säger Laina.

Kanske i TV

Vad har Joachim Calmeyer för planer med dokumentären?

– Hoppas att den kan visas i både svensk och finsk TV så småningom.

Mitt omdöme om filmen: den är mycket stark, väl värd att uppmärksammas av en större krets. **Tuula Hallerlid** och **Aulis Hansson** i Stockholmsföreningen instämmer i bedömningen.

Joachim Calmeyer har själv registrerat, fotograferat och klippt filmen, och dessutom komponerat musiken som känns kongenial. Ljudtekniker har varit **Petter Lindgren**.

Kai Rosnell

- inlägg - debatt - inlägg - debatt - inlägg - debatt - inlägg - debatt - inlägg -

Blev filmen censurerad?

Den 27 november '03 visades på Stockholmsföreningens medlemsmöte den 93 minuter långa dokumentären "Sotalapset".

Jag är glad att Stockholmsföreningen gav oss möjlighet att se filmen. Den gav en allsidig bild av "hur det var och hur det kunde vara". Den visade hur väl de flesta av barnen togs om hand i Sverige och hur de välkomnades vid hemkomsten till Finland.

Men den visade även känslorna som barnen brottades med i Sverige, känslan av utanförskap, vilshenhet, att inte höra till, att vara "det där finska barnet som man tagit hand om". Och den visade också svårigheterna som många barn hamnade i vid hemkomsten, att ännu en gång inte förstå språket, fattigdomen, trångboddheten, föräldrar som var skilda eller döda, missbruk, sjukdomar både fysiska och psykiska.

Sen visades filmen i svensk TV, nedkortad till ca 50 minuter. Det är klart att den blev en besvikelse. De bortklippta dryga 40 minuterna gjorde filmen, i mina ögon, till en annan film. Det fanns fortfarande kvar så mycket att den som inte sett 93-minutersfilmen säkert tyckte att den var bra.

Eftersom jag personligen har erfarenhet hur känsligt det är i Finland att skriva eller uttala sig på något sätt som skulle kunna tolkas som kritik av Finland som land, så skulle jag kunna tolka nedklippningen av filmen som ett tillmötesgående av någon sorts krav från något håll, vilka krav och från vilket håll vet jag inte, att ur filmen klippa bort sådant som inte är särskilt positivt, till exempel för tydlig misär och missbrukande föräldrar. Jag gör inte det, tolkar det så menar jag.

Anledningen är att jag har fått veta att sådana aspekter inte har varit aktuella, och att nedklippningen har varit noga genomtänkt för att handlignen i filmen även i nedbantat skick ska vara väl sammanhållen och sevärd. Självklart accepterar jag de uppgifterna.

Jag känner att jag måste ge en förklaring till de "personliga erfarenhe-

Mörka inslagen bortklippta ur film om finska krigsbarn

Ann-Maj Danielsen ifrågasatte i en insändare i DN 10 dec 2003 och dokumentären "Sotalapset" blivit censurerad för svensk TV.

ter" jag nämnde. När mina förträngda minnen efter 50 år pockade på uppmärksamhet skrev jag under sju plågsamma år min bok "Att inte höra till". Den gavs ut av B. Wahlströms förlag år 2000. Den gjorde inte så mycket väsen av sig, några välvilliga recensioner här i Sverige, mest tystnad från Finland den första tiden.

Så småningom kom kritiken från Finland. Jag uppfattades ha kritiserat och talat illa om Finland och fick åtskilliga åthutningar. Jag borde "lära mig" Finlands historia och jag borde förlåta, om det nu var så att jag inte hade haft det så bra. Jag uppfattade det som att jag borde be om ursäkt för att jag skrivit boken.

Själv visste jag att det jag beskriver var den tillvaro jag hamnade i när jag som tioåring återvände till Finland efter fem trygga år hos en kärleksfull familj i Sverige.

Men det var den kritiken som gjorde att jag fick en bestämd uppfattning om att i Finland är det fortfarande, efter så många år, tabubelagt att säga eller skriva något som skulle kunna andas kritik.

Avslutningsvis vill jag betona att min avsikt inte är att på något sätt kritisera regissören eller någon annan som deltagit i "bantningen" av dokumentären. Jag är glad att filmen har gjorts och hoppas att den kommer att visas i sin helhet på svenska biografier eller ges ut på video.

Ann-Maj Danielsen

"Jag kortade själv"

Jaha – hade SVT klippt ner filmen? Eller hade Erja Dammert gjort det själv? Hade hon blivit ombedd att klippa bort de "mörka" delarna?

Frågan gick till Erja Dammert. Hon har svarat via e-post, ett långt svar.

För att finansiera produktionen hade produktionsbolaget träffat avtal med STV om en 52 minuter lång tv-version. Avtalet gjordes innan man

började filmandet. Det var finansiellt viktigt för då fick man pengar från andra källor, fonder.

– För klippet ansvarar jag, skriver Erja. Det är inte alls fråga om censur eller att de värsta bitarna är borta.

– Vi behövde klippa bort 41 minuter, nästan hälften. Hur gör man det? Hur många människor kan 52 minuter bära?

– Det handlar om helhet och balans, det måste vara proportionellt, det får inte vara så mörkt att man stänger av tv:n och inte så lätt att man inte vill följa med. Borta är då också de "roligaste" inslagen.

– Nästan hälften av filmen är borta. Det är klart att det inte längre är samma film. Vi hoppas innerligt att filmen får biografvisning i Sverige så att många fler får se helheten.

Innan Erja Dammert och hennes team började klippa ner materialet till filmen hade man två och en halv timmars intervjuer "som var bra", inget arkivmaterial, inga stillbilder. Dessutom hade Erja intervjuat nästan hundra människor innan hon påbörjade själva filmen.

– Vi måste avstå från mycket fint och berörande, gripande och beskrivande. Det tycktes nödvändigt – vi gjorde ju en helhet som ska röra människors hjärta.

– Alla upplevde inte samma, en del kom från hemska förhållanden, andra hamnade i hemska förhållanden. Gemensamt för alla var separationen och resan mot det okända.

Jussi-nominerad

Filmerna blev Jussi-nominerad (Jussi är Finlands motsvarighet till "Guldbagge"), och Jukka Nykänen nominerades för "bästa klippning".

Det blev bingo!

Filmerna fick en Jussi som bästa dokumentär, och Jukka Nykänen fick pris för bästa klippning, i konkurrens med spelfilmerna.

Kai Rosnell

Testamente?

Jag har inte skrivit något testamente och kommer inte att göra det. Riksförbundet Finska Krigsbarn har väl en överlevnadstid som sammanfaller med oss medlemmar, dvs kanske 10-12 år till.

Varför skulle jag testamentera pengar till en organisation, vars existens bara är en tidsfråga? Skulle jag bli särskilt seglivad kanske jag rent av överlever både Riksförbundet och min egen förening.

I senaste MN framgår det att förbundets ekonomi redan nu hotar åtminstone MN:s existens. Det framstår för mig som klyftigare att förse förbundet med en extra slant nu när det verkligen behövs.

Visst skall jag bidra med de 50 kronor som förbundet uttaxerar, men jag gör dessutom den insatsen att jag omgående skänker förbundet en extra slant. Det är nu förbundet behöver pengarna, inte när jag är död.

Tapani Rossi

Träff för barn till krigsänkor

Krigen i Finland förde med sig dramatiska förändringar i många människors liv. En grupp som länge förtigits är krigsänkorna och deras barn.

Efter kriget fanns det i Finland cirka 30 000 krigsänkor och över 50 000 barn som förlorat sin far eller mor, en del båda föräldrarna.

Säkert sändes många av dessa barn som krigsbarn till Sverige, men änorna ville vanligen inte sända iväg sina barn om de bara hade någon möjlighet att ta hand om dem. Barnen betydde så mycket för krigsänkorna, det var ju de som gav en mening åt livet.

För ett år sedan hölls en första träff på svenska för barn till krigsänkor i Karis. Vi var omkring 15 deltagare från Nyland och Österbotten som under ett veckoslut fick berätta om vår barndom och ta del av de andras berättelser.

Det kändes helt otroligt att de upplevelser, känslor och tankar som man själv haft återkom i så många berättelser.

Det här gjorde att vi kände en varm förståelse och gemenskap med människor som vi aldrig träffat förr.

Vi beslöt att träffas igen och det har vi gjort.

För de svenskspråkiga i Finland är de här kontakterna mellan barn till krigsänkor något helt nytt.

Vi sänder en hjärtlig hälsning till krigsbarnen i Sverige och Finland.

Om det bland er finns barn till krigsänkor som vill veta mer om våra aktiviteter är ni välkomna att kontakta

Märtha Nordlund-Modig, Hangö, tel +358-19 2485169 eller **Ulla Nordström**, Ingå, tel +358 19-348255.

Var vill du bo?

Du får boka din övernattnings vid Riks 2004 i Oskarshamn själv. Ostkustens Finska Krigsbarn föreslår fem alternativ:

Folkhögskolan

40 rum. Enkelrum 425 kr/natt. Dubbelrum 325 kr/person och natt.

Anmälan: 0491-768105, eller e-post: bodil.johansson.osk@folkbildning.net

Gunnarsö Stugby

Ca 150 platser. Tre storlekar av stuga, alla med fyra sovplatser, ca 3 km från Folkhögskolan. Priser 325-475 kr per stuga och dygn.

Uppge "finska krigsbarn" vid bokning: 0491-88200, fax 0491-16571, hemsida: www.gunnarso.com

Forum/Rum Oscar

Centrum, 600 m från Folkhögskolan. 24 rum. Enkelrum 480 kr/natt, dubbelrum 600 kr (300 kr/person/natt).

Bokning: 0491-15800, e-post: forum@oskarshamn.se

Comfort Hotel Post

Centrum, 500 m från skolan. 50 rum. Enkelrum 550 kr/natt, dubbelrum 375 kr/person/natt.

Uppge "Finska krigsbarn" vid bokning, 0491-16060, fax 0491-17018, www.hotelpost.nu

Hotel Corallen AB

Ca 2 km från centrum vid havet. 50 rum. Enkelrum 550 kr/natt, dubbelrum 350 kr/person/natt.

Bokningskod "Årsmöte", 0491-768181, fax 0491-768180, e-post: info@hotelcorallen.se

Anmälan till Riksmötet i Oskarshamn den 7-9 maj 2004

Fredagen den 7 maj

Samkväm med mat på Folkhögskolan från 18.00 100 kronor _____

Lördagen den 8 maj

Lunch och eftermiddagskaffe

Supé i Folkets Park med underhållning

Söndagen den 9 maj

Förmiddagskaffe 480 kronor _____

Söndag lunch på Folkhögskolan 100 kronor _____

Både **lördag** och **söndag** möjlighet att äta frukost på skolan

för boende utan frukost à 45 kronor _____

Summa _____

Program och hotellista separat

Namn _____

Adress _____

Telefon _____ E-post _____

Anmälan skickas till

Mirja Axelsson

Länsmansgatan 5

572 32 Oskarshamn telefon: 0491-129 17

mirja.axelsson@brevet.nu

Betalning senast 31 mars 2004 till **Bankgiro 5128-2341**

Ostkustens Finska Krigsbarn, OFK

Leila Ulvemo +46 491-774 03 leila@ulvemo.com

Välkommen!

RFK-info

Seminarieriet som **RFK** och **Finlands ambassad** inbjudit till måndag den 29 mars, med början kl 14, är fulltecknat.

I anslutning till seminarieriet visar Armémuseum i Stockholm en utställning om **Barn och krig – krigsbarn och barnkrigare**.

Se nere till böger!

* * * *

Riks 2004 7-9 maj i Oskarshamn. Se anmälningsblankett och hotellinformation på motsstående sida.

Programmet i korthet:

Fredag 7 maj kl 18: lättare måltid på Folkhögskolan med underhållning och samvaro.

Lördag: Konst- och hantverksutställning i Konsthallen på Forum. Döderhultar- och Sjöfartsmuseet, båda på Forum under förmiddagen. Bokbord av våra författare.

Incheckning på Folkhögskolan 11.00 – 12.30. Lunch 12.00 – 13.00.

Flagg-hissning.

Ceciliakapellet kl 13.30 Välkomsthälsningar. Musikunderhållning.

15.15 Riksdagsman Håkan Juholt, ordförande i försvarsberedningen. Gästande Krigsbarnföreningars hälsningar. Riksförbundets ordförande Leila Ulvemo.

16.45 Riksförbundets **årsmöte** för medlemmarna.

19.00 Middag i Folkets Park – musikunderhållning.

Söndag 9.30-10.15 Folkhögskolans musikelever underhåller i Ceciliakapellet. 10.15 Ostkustens Finska Krigsbarns ordförande. Förmiddagskaffe.

11.00-12.00 Gudstjänst i Oskarshamns kyrka.

* * * *

13-15 augusti arrangeras nästa **krigsbarnsträff** i Jyväskylä, Finland. Mer information i nästa nummer. Se sista sidan och även föregående nummer av MN!

Ska du flytta?

Meddela i så fall redaktionen.
Annars missar du tidningen.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Måndag 15 mars kl 13: Träff hos Irja Olsson, Arentvägen 5, Gävle. Alla välkomna!

Göteborg

Fredag 16 april kl 14, träff på Bohusläns museum, Uddevalla. Kontakta Eero Ahlbäck, 0520-444837.

Onsdag 19 maj kl 17, möte på Kafét, Botaniska Trädgården, Göteborg.

Torsdag 3 juni kl 17, våravslutning med grill, uteplatsen brf Albert, Ö. Skansgatan 8, Göteborg.

Mellansverige

Årsmöte i Österbybruk lördag 3 april. Lauri och Marjatta Laine inbjuder.

Ostkusten

Oskarshamn

Medlemsmöte 15 april kl 18 hos Aino Samuelsson, Döderhultsv. 14. Anmäl till Ull-Britt Stenvall, tel 0491-18408

Riksmötet den 7-8-9 maj på Folkhögskolan.

Avslutning 8 juni klockan 18.

Gotland

Medlemsmöte tisdag 16 mars kl 18.

Medlemsmöte tisdag 20 april kl 18

i Kafé Björkstugan, Visby. Anmäl till Liisa Raita, 0498-360 78.

Västervik

Medlemsmöte söndag 14 mars kl 16, sång.

Sånggruppen 24 april kl 16 på Frälsningsarmén, Hallströmsg. 8, Västervik.

Avslutning den 13 juni.

Skåne

Årsmöte lördag 13 mars kl 14. Mötet hålls i Odd Fellows lokal, Bangatan 6, Lund.

Utom sedvanliga årsmötesförhandlingar kommer den planerade studiecirkeln om digital historia att visa en kortfilm. Den nu aktiva och populära SFK-kören medverkar under ledning av Paula Stéen.

Stockholm

Medlemsmöten i regel sista torsdagen i månaden på Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsg. 2, Stockholm, kl 18.30. Anmäl i förväg till Hillevi Näsström, tel 08-58017823.

Årsmöte 18 mars.

29 april: **Auktion**, räkor, vin.

16 maj: **Vårfest** i musikens tecken.

Barn och krig – krigsbarn eller barnkrigare på Armémuseum

En angelägen utställning på Armémuseum mars-december 2004.

Utställningen kommer att innehålla historiken om barn och barndom, hur synen har förändrats på detta. Från svenska skolungdomens vapenövning till Balilla och Hitlerjugend till dagens barnkrigare i gerillakrigen ute i världen. Barn och krig i kulturen – om krigslekar och krigsleksaker. Hur det är att komma till Sverige som barn från krig och konflikter. Men också om Sverige som mottagarland. Barnsoldater – varför har barn blivit krigare?

Kring utställningen kommer det att finnas ett nätverk av olika organisationer och myndigheter som bidrar med sin kunskap, t ex Riksförbundet Finska Krigsbarn, Rädda barnen, SWEDINT, Lottorna, Barn- och ungdomspsyks Flyktingenhet,

Amnesty, UNHCR, Unicef och andra.

Museet erbjuder föredrag, filmvisning, bokbord och olika Teina-dagar.

Målgruppen är vuxna som kommer i kontakt med krigsbarn eller barnkrigare. Självfallet finns ett stort intresse också hos skolor och elever.

Förhoppningsvis ska utställningen väcka frågor.

Några färdiga svar ges egentligen inte. Kanske väcks nya funderingar runt tema om barn och barnkrigare.

Hur ska vi stoppa krigen som skapar detta lidande för barnen i världen?

Anita Aro Andersson har väckt tanken på en utställning om oss finska krigsbarn genom sitt arbete på Armémuseum. Hon har i flera år arbetat för att vi ska finnas med i historiedokumenteringen om krigen.

Doris Emanuelsson

Avs: **RFK**
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Prinsessan Christina till Jyväskylä!

För första gången i historien får ett krigsbarnsevenemang i Norden en kunglig gäst.

Det är Prinsessan Christina fru Magnuson som lovat närvara vid krigsbarnsdagarna i Jyväskylä 13-15 augusti 2004.

Hon är inte bara passiv hedersgäst, hon ska även hålla ett anförande under huvudfesten på söndagen.

Vännerna i Jyväskylä har åstadkommit ett ambitiöst program. Det blir fullt upp från fredag middag till söndag eftermiddag!

Huvudpunkterna:

Fredagen 13 augusti kl 13-16: Krigsbarnsseminarium. Doktor Aura Korppi-Tommola talar om "Barnet i krig", professor Raija-Leena Punamäki om "Kan barnet separeras från sin mor?", och doktor Heikki Rantatupa om "Förhållandena på hemmfronten". Referat på svenska och engelska!

På kvällen stadens mottagning på Stadsteatern.

Lördagen ägnas åt sightseeing i staden och en kryssning på sjön Päijänne, på kvällen en glad "kvällsfest".

Tidningen på nätet?

En motion till Riksförbundets årsmöte, från Soile Lingman i Stockholm, föreslår att medlemmar som så önskar ska få sin tidning i form av en pdf-fil på Internet i stället för som vanlig papperstidning.

I datorn har man ju möjlighet att förstora texten till läsbar nivå.

Soile har fått avsevärt försämrad syn, något som hon inte är ensam om bland oss åldrande krigsbarn.

Tekniskt bör det gå att lösa utan större svårigheter.

K.R.

Söndagen domineras av huvudfesten kl 12-14 där förutom prinsessan Christina även Kalevi Kivistö, ordförande för Röda Korset i Finland, håller ett anförande. Han är dessutom "beskyddare" av krigsbarnsdagarna.

Närmare upplysningar finns på internet: www.sotalapset.fi eller kontakta Arvo Käppi tel +358-14-273943, e-post: arvo.kappi@luukku.com Han

ansvarar för anmälningar och bostad. Pauli Lampinen, tel +358-14-617657, e-post: elampine@jyu.fi

Lokalföreningsordförandena i Sverige har också information.

Jyväskylä vill ha anmälningarna senast 15 juni 2004.

Närmare information kommer även i nästa nummer av MedlemsNytt.

En liten pojke, *en finsk liten parvel bara*, hade under krigsåren sin tillfälliga hemvist hos en familj här i Oskarshamn. Vi fann den här dikten i Oskarshamns-Nyheter, skriven år 1941 av dess medarbetare Kejo som var en av familjemedlemmarna.

Mitt finska fosterbarn

Du var en finsk liten parvel bara,
en pys från ett främmande land.
Utan att tala och utan att svara
gav du mig ängsligt din hand.

Du lät dig tvättas och kammats
och slutet och glupsk du åt.
Du kunde ej skratta och glammas,
dina drag hade stelnat i gråt.

Ingen hortskämd och kräsen
och ompysslad rikemansson.
Ett lillgammalt brådmoget väsen,
ensam och långt hemifrån.

Men du lärde dig tala och svara,
du lärde dig långsamt att le,
och vara som pojkar bör vara.
Och mig att ett under kan ske.

Du blev gladlynt och kelen
och tänker väl ännu ibland
på mig, där du går i Karelen,
i skogens och sagornas land.

Kejo

Omhuldad kan vi förmoda att den lilla finska parveln har varit i sitt svenska fosterhem, saknad efter hemfärden till det krigssargade Finland. Dock kan vi läsa att även andra länder sargades svårt under dessa år. Och Helmi utbrister vid vårt idoga tidningsbläddrande där svarta olycksbådande rubriker förmedlade situationen i Europa: "De stackarna hade det värre än vi!"

Aino Samuelsson

P.S. Nu har jag spårat sonen till Kejo. Han är professor på Stockholms universitet och tycker det är roligt att hans fars dikt kommer med i MedlemsNytt. Kejo på sin tid var medarbetare på Oskarshamns-Nyheter, min man var kollega till honom och kände honom väl. Nämnas kan att Kejo deltog som frivillig i vinterkriget och ädrog sig granatsplitter i benet.